

Fylkesmannen i Rogaland

TILSYNSRAPPORT

Elevenes rett til
et trygt og godt skolemiljø

Sandnes kommune – Trones skole

17.12.2020

Om tilsynet

Fra januar 2018 er det innført et nytt felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet. Tilsynet omfatter offentlige og frittstående skoler, og strekker seg over fire år. Tilsyn med elevenes skolemiljø er ett av temaene som inngår i det nye felles nasjonale tilsynet.

Det overordnede målet med tilsynet er å medvirke til en styrking av arbeidet med elevenes skolemiljø, og av skolens evne til å forebygge og håndtere krenkende atferd i skolen. Gjennom å undersøke skolens praksis, vil mulige brudd på regelverket bli avdekket. Fylkesmannen vil gjennom pålegg kreve at mulige brudd på regelverket blir rettet.

Et trygt og godt skolemiljø er en viktig innsatsfaktor for en god skole, og for realiseringen av formålet i opplæringsloven § 1-1. Mangler ved skolemiljøet kan føre til mistriivsel hos elevene, og det vil kunne ha direkte innvirkning for læringsutbyttet.

Skolemiljøet handler om mellommenneskelige forhold. Et godt psykososialt miljø er grunnleggende for at den enkelte elev skal kunne utvikle seg positivt. Skolen er en av de mest sentrale arenaene i barn og unges liv. Skolen er stedet for læring og utvikling, men uten en grunnleggende følelse av sikkerhet, tilhørighet og inkludering, vil ikke læring få det rette fokuset.

Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, og skolens plikt til å informere elever og foreldre. Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til at alle elever har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Tilsynet skal være med på å sikre at skoleeier og skoleledere sørger for å de tilsatte følger med, griper inn, varsler, undersøker og setter inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen og skolen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
1.3	Rektor skal sikre, følge opp og sørge for	5
2	Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	7
2.1	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	7
2.1.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	7
2.1.2	Fylkesmannens konklusjon.....	13
2.2	Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever	13
2.2.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	13
2.2.2	Fylkesmannens konklusjon.....	15
2.3	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.....	15
2.3.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	15
2.3.2	Fylkesmannens konklusjon.....	17
3	Skolens plikt til å informere elever og foreldre.....	18
3.1.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	18
3.1.2	Fylkesmannens konklusjon.....	19
4	Våre reaksjoner	19
5	Dere har rett til å klage.....	20
6	Vedlegg: Liste over dokumentasjon	22
7	Vedlegg: Rettslige krav - skolens aktivitetsplikt	23

1 Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap.30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Fylkesmannens tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/personvern-for-barnehage-og-skole/behandling-av-personopplysninger-i-tilsyn/>

1.1 Kort om kommunen og skolen

Sandnes kommune har ca. 80 000 innbyggere. Skolene i Sandnes har rundt 10 000 elever fordelt på 29 skoler. Trones skole er en 1-7 skole med en forsterket avdeling, og har ca. 500 elever.

Tilsynet skal være risikobasert. Fylkesmannen velger derfor ut kommuner og skoler til tilsyn på grunnlag av blant annet tall fra Elevundersøkelsen over flere år, meldte saker til Fylkesmannen etter opplæringsloven § 9A-6, meldinger fra elever/foreldre og presseoppslag.

Av Elevundersøkelsen ser vi at antallet elever på 7. trinn som opplever mobbing ved Trones skole over flere år har vært høyt. De tre siste skoleårene viser høye tall, med skoleåret 2019/20 som det høyeste, over gjennomsnittet for sjuendeklassingene i fylket. Det er mobbing elever seg imellom som dominerer. Tallene gir ikke særlig utslag på voksne som mobber. På spørsmål om felles regler på skolen, gir undersøkelsen heller ikke særlig store utslag sammenlignet med fylket.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Fylkesmannen åpnet tilsyn med Sandnes kommune i brev datert 20.05.20. Skolen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Temaet for tilsynet er elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3, 9A-4, 9A-5, 9A-9 og forvaltningsloven § 11.
2. Skolens plikt til å informere elever og foreldre om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9A-9.

Fylkesmannens vurderinger i denne rapporten er basert på opplysninger som kommer fram i

- dokumentasjonen skolen har sendt inn (se vedlegg)

- egenvurdering i Reflex¹
- informasjon fra våre egne systemer og offentlige registre
- informasjon på skolens hjemmeside
- intervju med ansatte på skolen
- intervju med elevrepresentanter og foreldrerepresentanter

Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til at alle elever har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Gjennom å undersøke skolenes praksis, vil eventuelle brudd på regelverket avdekkes. Fylkesmannen vil gjennom pålegg kreve at eventuelle brudd på regelverket blir rettet. Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Fylkesmannen sendte foreløpig tilsynsrapport til Sandnes kommune 02.12.20. I den foreløpige tilsynsrapporten presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Sandnes kommune hadde frist til 17.12.20 for å gi eventuelle tilbakemeldinger på rapporten. Fylkesmannen mottok 17.12.20 tilbakemelding på den foreløpige tilsynsrapporten. Sandnes kommune skriver i tilbakemeldingen at Trones skole *kjenner seg i hovedsak igjen i Fylkesmannens rapport, og forstår begrunnelsene som har blitt gitt*. Sandnes kommune har en merknad til følgende kontrollspørsmål: *Sikrer rektor at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?* Merknaden vil bli omtalt under det gjeldende kontrollspørsmålet i tilsynsrapporten.

1.3 Rektor skal sikre, følge opp og sørge for

I flere av kontrollspørsmålene er det stilt spørsmål om rektor «sikrer», «sørger for» og «følger opp». Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for, viser til rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt.

Rektor skal sikre

At rektor skal sikre at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis. Hvis skolen ikke har hatt saker der det har vært nødvendig å bruke fremgangsmåten, skal vi undersøke om rektor har gjort det som er nødvendig for at fremgangsmåten vil bli fulgt, når skolen får en slik sak.

¹ <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/egenvurdering/reflex/>

Rektor skal følge opp

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

Rektor skal sørge for

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Ikke krav

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis. Eksempel: «Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak?»

2 Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Denne delen omfatter tre deltemaer

- plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.
- plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

2.1 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Har alle som jobber på skolen kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

De ansatte på Trones skole har svart «ja» på dette spørsmålet i Reflex. Av Reflex går det fram at *det er elevens subjektive opplevelse....som setter i gang en barnesamtale med det aktuelle barnet, og kartlegging av situasjon/er rundt barnet.* I intervju kom det fram at de ansatte skal være klar over at skolen skal ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse når det oppstår en skolemiljøsak. Samtidig ble det i intervju vist til at elever som ikke har et funksjonelt språk, kan ha vanskeligheter med å gi uttrykk for sin egen subjektive opplevelse av skolemiljøet

Av intervju kom det videre fram at de ansatte har blitt informert om elevens subjektive opplevelse på f.eks. planleggingsdager, og at de jobber ut fra det som står i skolens *Plan for godt skolemiljø.*

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Alle som jobber på skolen inkluderer både ansatte og de som yter tjenester på skolen, deriblant vaktmester, renholdere og skolehelsetjenesten.

Av *Plan for godt skolemiljø* går det fram at de voksne skal ha tilsyn i skolegården om morgenen fra kl.08.05 – kl.08.15 og i alle friminutt. De voksne skal ha gul refleksvest, og elevene skal bli sett, tatt på alvor og få hjelp til å løse konflikter. I Reflex kommer det fram at tilsyn ute flere ganger i uka gir nyttig informasjon om hvordan enkeltelever og elevgrupper fungerer sammen.

Videre går det fram av *Plan for godt skolemiljø* at det skal være fokus på sosiale ferdigheter i elevsamtalen, og at både elev- og utviklingssamtaler skal ha en gjennomgang av hvordan eleven har det faglig og sosialt. *Plan for godt skolemiljø* legger også opp til bruk av loggbok, der loggboka er en mulighet for eleven til å uttrykke ting en sliter med. Sosiallærer er også tilgjengelig for elever som har behov for å snakke med en voksen.

Plan for godt skolemiljø inneholder informasjon om at skolens ressursgruppe har fast møte hver uke, der SFO-leder og helsesykepleier er med på aktuelle elevsaker. Hensikten med disse møtene er å *informere/forebygge/avdekke/håndtere tiltak i fht elever*.

Av den innsendte dokumentasjonen, intervju og Reflex kommer det fram at skolen blant annet også bruker sosiogram for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Av dokumentet *Sosiogram* går det fram at *sosiogram utføres 2 ganger i året, i september og januar, for elever i 4.-7.klasse. For elever i 1.-3.klasse kan svar på spørsmål om ønskede venner føres av kontaktlærer under elevsamtalene*. Det går også fram at *resultatene føres inn i eget skjema og kopi leveres sosiallærer. Sosiallærer orienterer ressursgruppen om resultatene*. Dokumentet *Årshjul 2020-2021* inneholder informasjon om gjennomføring av *sosiogram i alle klasser i uke 36 og uke 2*.

Det går også fram av informasjonen Fylkesmannen har mottatt fra skolen at de voksne bruker observasjon, og drøfter det psykososiale miljøet i klassen o.l. i trinnmøtetida, for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Så langt Fylkesmannen kan se, er ikke disse metodene for å følge med f.eks. beskrevet i noen av skolens plandokumenter.

I Reflex og intervju kommer det også fram at skolen gjennomfører Elevundersøkelsen på 5., 6. og 7.trinn (obligatorisk) for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. I intervju kom det fram at resultater fra Elevundersøkelsen blir omtalt i elevrådet, FAU, SU og SMU. Gjennomføringen av Elevundersøkelsen går imidlertid ikke fram av *Årshjul 2020-2012*.

Rektor skal også sikre at de som jobber på skolen følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet. Slik sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar.

Av skolens hjemmeside går det fram at *Trones skole og ressurscenter er en barneskole med en forsterket avdeling. Skolen har rett i overkant av 500 elever hvorav 23 elever har store omfattende hjelpebehov. Disse 23 elevene går på den forsterkede avdelingen, og kommer fra hele Sandnes kommune*. Fylkesmannen legger til grunn at flere av elevene ved forsterket avdeling er elever med en særskilt sårbarhet. I tillegg legger Fylkesmannen til grunn at på en skole på Trones skole

sin størrelse, vil det til enhver tid også være andre elever med en særskilt sårbarhet. I Reflex og av intervju går det fram at de ansatte gjør mye for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, også elever med en særskilt sårbarhet. I tilbakemeldingen fra Sandnes kommune datert 17.12.20, går det fram at *skolen mener at de gjør mye for å følge med på disse elevene og at de har nødvendige metoder for å følge ekstra med på disse elevene. Skolen har for eksempel elever som er på nyfødtstadiet kognitivt og da er det vanskelig for skolen å nyttiggjøre seg flere av metodene.*

At rektor skal sikre at de ansatte følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Fylkesmannens oppfatning er at det ikke kommer fram en fast fremgangsmåte for å følge med på elever med en særskilt sårbarhet gjennom svarene i intervju og Reflex. En slik fast fremgangsmåte går heller ikke fram av skolens plandokumenter, eller av Sandnes kommunes tilbakemelding datert 17.12.20. Fylkesmannens vurdering er derfor at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor må sørge for at alle som jobber på skolen kjenner til hvordan de skal gripe inn mot ulike typer krenkelser som utestenging, isolering, baksnakking, vold, diskriminering og trakassering. Rektor skriver i Reflex at skolen jobber tett på for å være veileder og støtte i de ulike situasjonene som oppstår, og at skolen utarbeider en handlingsplan mot vold og trusler i skolen. Av Reflex går det videre fram at temaet har vært oppe i PU-møter, ulike kurs, diskusjoner, gjennomgang av ulike rutiner o.l. Fylkesmannens oppfatning er at det er positivt at temaet blir diskutert og drøftet i personalet. Fylkesmannen vil likevel peke på at det gjennom svar i Reflex og i intervju, synes som om ansatte ikke er trygge på hvordan de skal gripe inn mot ulike typer krenkelser.

Rektor skal også sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser. I *Plan for godt skolemiljø* står det at de ansatte **har plikt til å gripe inn i akutte situasjoner**, og at dette gjelder alle voksne som arbeider på skolen. I *Plan for godt skolemiljø* går det videre fram at ved mindre episoder skal de ansatte *ta affære på stedet* og markere tydelig til hver enkelt plager at dette overhodet ikke godtas. Under *Tilsyn ute* står det at *en problematisk situasjon skal ikke forlates før den er avklart*. Av Reflex og intervju går det fram at de ansatte i hovedsak griper inn i akutte situasjoner der det er mulig. Men i og med at det synes som om ansatte ikke er trygge på hvordan de skal gripe inn mot ulike typer krenkelser, vil det være akutte situasjoner som ansatte vegrer seg for å gripe inn i. Dette blir også bekreftet i intervju.

Plikten til å gripe inn innebærer også en plikt til å dokumentere hvordan skolen griper inn. Fylkesmannen kan ikke se at dette har blitt synliggjort for tilsynet.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

Trones skole har lagt fram dokumentene *Skjema for intern varsling*, *Sjekkliste for oppfølging av intern varsling*, og *Retningslinjer og rutine for varsling* for tilsynet. Dette er dokumenter som gjelder varsling om kritikkverdige forhold i virksomheten etter arbeidsmiljølovens kapittel 2A. Disse dokumentene er ikke aktuelle i saker som gjelder elevers rett til et trygt og godt skolemiljø etter kapittel 9A i opplæringsloven.

I *Plan for godt skolemiljø* skriver skolen at *I det nye regelverket har skolen fått en såkalt aktivitetsplikt. Plikten innebærer at skolens ansatte har: Plikt til å varsle all mistanke om og kjennskap til at elever ikke har et godt skolemiljø.* Det går ikke fram av skolens formulering at det er rektor som skal varsles.

Plan for godt skolemiljø inneholder rutiner for håndtering av mobbing og mindre episoder. I disse rutinenene er det formuleringer som *fortell i grove trekk hva som skal gjøres og at rektor er informert, og informer rektor/inspektør om saken og si fra til partene at du gjør det.*

Av Reflex og intervju kommer det fram at det er ulik praksis på skolen for hvordan plikten til å varsle rektor blir ivaretatt: I noen tilfeller blir sosiallærer varslet, i noen tilfeller avdelingsleder, og i noen tilfeller rektor.

I begrepet *sikre* ligger det at rektor må fastsette en fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet, i dette tilfellet hvordan varsling til rektor skal foregå. Rektor kan gjennom delegering fastsette at en annen person på skolen skal ta imot varslene, men rektor har fremdeles ansvaret for at varslingene håndteres på en forsvarlig måte. I Reflex skriver rektor at *Alle ansatte er informert om at nærmeste leder skal informeres. Rektor får informasjon fra ansatt eller den ansatte sin nærmeste leder.* Fylkesmannen kan ikke se at en slik delegering går tydelig fram av skolens plandokumenter. Fylkesmannens oppfatning er også at framgangsmåten for varsling til rektor framstår som uklar.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier?

Våre observasjoner og vurderinger

Fylkesmannens oppfatning på forrige kontrollspørsmål er at framgangsmåten for varsling til rektor framstår som uklar. Det samme gjelder for vurderingen av om rektor sikrer at de ansatte varsler så raskt som saken tilsier:

I Reflex går det fram at skolens ledelse har en forventning om at *ledelsen skal varsles umiddelbart*, men at *alvorlighetsgrad og hurtighet kan være styrt av den enkelte ansatte sitt skjønn.* Av Reflex og

intervju går det etter Fylkesmannens oppfatning ikke klart fram om skolen har avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, og hvor raskt de skal varsle om andre saker. Fylkesmannen kan heller ikke se at noen av skolens plandokumenter inneholder informasjon om hva skolen legger i begrepet *så raskt som saken tilsier*.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?

Våre observasjoner og vurderinger

Alvorlige tilfeller kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Trones skole har opplyst Fylkesmannen om at de ikke har varslet skoleeier om alvorlige tilfeller. Skoleeier v/Fagstab har bekreftet dette overfor Fylkesmannen.

Fylkesmannen legger til grunn at det ikke har vært nødvendig for rektor å varsle skoleeier om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen over noe tid ikke har klart å løse saken.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?

Våre observasjoner og vurderinger

I *Plan for godt skolemiljø* står det at de ansatte har *plikt til å undersøke all mistanke om og kjennskap til at elever ikke har et godt skolemiljø*.

Av Reflex og intervju går det fram at barnesamtaler og observasjon ofte blir brukt til dette formålet. I de aktivitetsplanene Fylkesmannen har mottatt, er det et fast punkt som heter *Barnesamtale*. Det går fram av aktivitetsplanene hvem som har hatt samtalen med eleven, og referat fra samtalen er lagt ved aktivitetsplanene. Fylkesmannens oppfatning er at barnesamtale kan være en egnet undersøkelsesmetode for elever som har et funksjonelt språk, men det vil være en mindre egnet undersøkelsesmetode for elever som f.eks. ikke har et funksjonelt språk.

Fylkesmannen kan ikke se at verken observasjon eller barnesamtale er undersøkelsesmetoder som går fram av *Plan for godt skolemiljø*. Fylkesmannen kan heller ikke se at rektor har bestemt en framgangsmåte som sikrer at skolen snarest undersøker sakene tilstrekkelig grundig.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Våre observasjoner og vurderinger

Aktivitetsplanene som skolen har lagt fram for tilsynet inneholder et fast punkt: *Barnesamtale*. Referat fra *Barnesamtale* er lagt ved aktivitetsplanene. Dette viser at elever som aktivitetsplaner gjelder, har fått uttale seg.

Fylkesmannen vil understreke at dersom et eller flere tiltak direkte påvirker andre elever, har også disse elevene rett til å uttale seg om hvordan tiltaket påvirker dem. Fylkesmannen kan ikke se at rektor har bestemt en fast framgangsmåte for hvordan skolen skal ivareta dette kravet i regelverket. Fylkesmannen kan heller ikke se at det er fastsatt en bestemt framgangsmåte som skal sikre at elever uten funksjonelt språk får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette området.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Våre observasjoner og vurderinger

I *Plan for godt skolemiljø* står det at skolens ansatte har plikt til **å sette inn tiltak** når elevene ikke har et godt skolemiljø. Fylkesmannen vil understreke at skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Fylkesmannen kan ikke se at skolen omtaler hva som kan være egnede tiltak i *Plan for godt skolemiljø*.

Det er også et krav at skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Av Reflex og intervju går det fram at skolen alltid prøver å se eleven og de helhetlige behovene, og at tiltakene er en måte å synliggjøre behovet til den enkelte elev. Fylkesmannen vil understreke at momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må også ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha. Fylkesmannens oppfatning er skolen i større grad må synliggjøre disse vurderingene.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

2.1.2 Fylkesmannens konklusjon

Trones skole oppfyller kravene i regelverket på disse punktene:

- Alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller.

Trones skole oppfyller ikke kravene i regelverket på disse punktene:

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet.
- Rektor sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest.
- Rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
- Rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

2.2 Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever

2.2.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen?

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks?

Våre observasjoner og vurderinger

I saker der en som jobber på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, gjelder en skjerpet aktivitetsplikt. Med det følger et skjerpet krav til både varsling og tempo i disse sakene.

Rektor svarer i Reflex og intervju at temaet er tatt opp i forbindelse med gjennomgang av kapittel 9A i personalet. Rektor visere videre til at en representant fra Fagstab på kurs i mars 2020 informerte alle ansatte om viktigheten av varsling i slike tilfeller, og rutinene for dette. Enkelte ansatte viser i Reflex også til dette kurset. Videre kommer det fram at dette er tatt opp ved flere anledninger i personalgruppen. Skolens *Plan for godt skolemiljø* omtaler ikke dette temaet spesielt.

I Reflex og gjennom intervjuene kommer det fram at de ansatte vet at det skal varsles, men det er usikkerhet omkring hvem de skal varsle til, og hvordan det skal varsles. Usikkerheten gjelder spesielt i saker der en ansatt får mistanke om eller kjennskap til at en i ledelsen krenker en elev. Enkelte ansatte viser til Sandnes kommune sine varslingsrutiner. Rektor opplyser i intervju at det ikke er noen skriftlige rutiner på skolen som viser hvordan ansatte skal varsle i saker der ansatte eller ledelsen ved skolen krenker en elev. Når det gjelder andre ansatte på skolen enn pedagogisk personale, for eksempel vikarer eller renholdere, kommer det ikke fram at det er rutiner for informasjon om plikten til å varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, eller varsle skoleeier dersom det er en i skolens ledelse som krenker en elev.

Fylkesmannens oppfatning er at ledelsen og ansatte i praksis er kjent med at de skal varsle i saker der en får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt på skolen krenker en elev. Men det er uklart hvem de ansatte skal varsle til og hvordan dette skal gjøres. I begrepet *sikre* ligger det at rektor må fastsette en fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Skolen har ikke en bestemt fremgangsmåte som klart viser hvordan varsling skal foregå når det er mistanke om eller kjennskap til at ansatte krenker elever. Rektor har derfor ikke sikret at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom en har mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev. Rektor har heller ikke sikret at alle som jobber på skolen varsler skoleeier dersom en har mistanke om eller kjennskap til at en i skoleledelsen krenker en elev. Av dette følger at rektor heller ikke har sikret at alle ansatte varsler straks.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på disse punktene.

Kontrollspørsmål:

Varsler rektor skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex svarer rektor at skoleeier varsles straks i slike saker. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skoleeier blir varslet straks i disse sakene.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravet i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever?

Sikrer rektor at skolen undersøker saken straks?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex svarer rektor ja på spørsmålet om rektor sikrer at skolen undersøker saken straks. I intervju svarer rektor at det ikke er noen skriftlige rutiner på skolen for hvordan saken skal håndteres etter at den er varslet. Rektor viser ikke til undersøkelser som kan være aktuelle å gjennomføre. I intervju kommer det videre fram at de ansatte ikke vet hva som skjer videre etter at de har varslet.

Det kommer ikke fram at skolen har en skriftliggjort rutine eller en bestemt innarbeidet praksis som sier noe om når det skal undersøkes, og om hvordan skolen skal undersøke saker der en har mistanke om eller kjennskap til at ansatte har krenket en elev.

Fylkesmannens vurdering er derfor at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken når det er mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev. Av dette følger også at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken straks.

2.2.2 Fylkesmannens konklusjon

Trones skole oppfyller kravene i regelverket på disse punktene:

- Rektor varsler skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.

Trones skole oppfyller ikke kravene i regelverket på disse punktene:

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken straks.

2.3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

2.3.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak?

Våre observasjoner og vurderinger

Skolen har lagt fram *Aktivitetsplan mal* og seks utarbeidede aktivitetsplaner for tilsynet. Fylkesmannens oppfatning er at aktivitetsplanene er i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd. Det går fram hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når skolen skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når tiltakene skal evalueres.

De seks aktivitetsplanene som skolen har sendt til Fylkesmannen, er utarbeidet i tidsrommet fra februar 2019 til september 2020. Fylkesmannen har fått bekreftet at det er disse aktivitetsplanene som er utarbeidet på skolen i dette tidsrommet. Fylkesmannens oppfatning er at det er et svært lavt antall aktivitetsplaner med tanke på hvor mange elever det er på Trones skole. Fylkesmannen vil vise til at i *Plan for godt skolemiljø* skriver skolen av *dersom en elev mener at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen sette inn tiltak og lage en skriftlig plan over disse tiltakene*. Dette er i samsvar med opplæringsloven § 9A-4. Av *Plan for godt skolemiljø* går det imidlertid ikke fram at opplæringsloven stiller det samme kravet *når ei undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø* (altså når skolen selv oppdager at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø). Etter Fylkesmannens oppfatning innebærer dette at skolen ikke har en korrekt lovforståelse av når det skal utarbeides en skriftlig aktivitetsplan. Dette har sannsynligvis ført til at det i mange tilfeller ikke har blitt utarbeidet aktivitetsplan når skolen har satt inn tiltak i en skolemiljøsak.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Får eleven og foreldrene som saken gjelder aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex går det fram at eleven og foreldrene får informasjon om at de kan få kopi av aktivitetsplanen. I aktivitetsplanene er det en egen rubrikk for *Foresatte er informert om tiltakene*. Fylkesmannen ser at i noen saker er det blitt gitt muntlig informasjon, mens i andre saker er *aktivitetsplan sendt hjem etter avtale med foresatte*.

Fylkesmannens vurdering er skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

Våre observasjoner og vurderinger

Det går fram av intervju at ansvaret for tiltakene er godt fordelt, og det går også fram i aktivitetsplanene hvem som har ansvaret for gjennomføring av tiltak. Av intervju går det fram at avdelingslederne og sosiallærer har ansvar for å følge opp, og at de rapporterer jevnlig til rektor.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Våre observasjoner og vurderinger

Det går fram av den innsendte dokumentasjonen, Reflex og intervju at elevene som har aktivitetsplan, kan ha ulike oppfølgingssamtaler. Fylkesmannens oppfatning er at dette kan være en måte å få informasjon om hvordan eleven har det på skolen i det daglige, og det kan i praksis sørge for at skolen får tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens

syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Men så langt Fylkesmannen kan se, har ikke rektor bestemt en fast framgangsmåte for hvordan skolen skal innhente denne informasjonen fra elevene. *Plan for godt skolemiljø* inneholder f.eks. ikke en slik framgangsmåte. Fylkesmannen vil også vise til i at i aktivitetsplanene er det et fast punkt som heter *Når er eleven informert om evalueringen og konsekvensene av denne?* Etter Fylkesmannens oppfatning kan denne formuleringen oppfattes slik at elevens syn ikke blir innhentet fra skolens side.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex og intervju kommer det fram at når aktivitetsplanen skal evalueres, henter skolen inn opplysninger fra de som har jobbet med problemstillingen som er beskrevet i planen. Det blir sagt at skolen legger vekt på at alle aktuelle ansatte bidrar, og at skolen får fram en helhetlig evaluering. Gjennom Reflex og intervju har Fylkesmannen fått informasjon om at kontaktlærerne jevnlig har korte samtaler med eleven som har aktivitetsplan, der de snakker om hvordan det går, om tiltakene hjelper, og om det er noe som kan eller bør endres. Men det kommer også fram at elever som har aktivitetsplan ikke alltid er med på evaluering. Da blir evalueringen oftest foretatt sammen med foresatte. I Reflex og intervju kommer det også fram at dersom tiltak ikke blir avsluttet i evalueringsprosessen, blir de ofte justert. Dersom det er behov for nye tiltak, blir dette føyd til i planen. Fylkesmannens oppfatning er at rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket. Men Fylkesmannens oppfatning er også at rektor ikke sørger for at skolen i tilstrekkelig grad tilpasser tiltakene basert på elevens syn.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller alle kravene i regelverket på dette punktet.

2.3.2 Fylkesmannens konklusjon

Trones skole oppfyller kravene i regelverket på disse punktene:

- Eleven og foreldrene som saken gjelder får aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den.
- Rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Trones skole oppfyller ikke kravene i regelverket på disse punktene:

- Skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak.
- Rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

- Rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

3 Skolens plikt til å informere elever og foreldre

3.1.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Gir skolen elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt, og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen?

Våre observasjoner og vurderinger

På skolens hjemmeside ligger en informasjonsvideo fra Fylkesmannen som informerer om retten til trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og om retten elever og foresatte har til å melde en sak til Fylkesmannen. Det er også lagt ut lenke til mer informasjon på Fylkesmannens hjemmeside. Av intervju og tilsendt informasjon om foreldremøtene ved skolestart, ser vi at skolemiljø er på agendaen på møtene, og at foresatte dermed blir informert.

De tilsendte aktivitetsplanene inneholder informasjon om at eleven eller elevens foresatte kan melde saken til Fylkesmannen. Det står at *dersom Fylkesmannen skal behandle en henvendelse fra en elev eller elevens foresatte, må saken ha blitt meldt til rektor på forhånd og skolen må ha hatt en ukes tid på seg til å sette inn tiltak*. Fylkesmannen vil understreke at det ikke er krav i opplæringsloven om at tiltak skal være satt inn i løpet av en uke. Følgende står i Utdanningsdirektoratets rundskriv *Skolemiljø – 3- 2017: At det som hovedregel skal gå minst én uke før saken meldes til fylkesmannen, gir skolen mulighet til å ta tak i saken og til å trygge eleven og foreldrene om at det nå vil skje noe, jf. Prop. 57 L (2016-2017) punkt 6.5.2. Dessuten vil det avlaste fylkesmannens saksbehandling at saken som hovedregel ikke behandles der samtidig som på skolen. Skolen vil også ha mulighet til å hente inn faglig støtte fra skoleeier eller andre kommunale tilbud eller tjenester før fylkesmannen behandler saken.*

Svar i Reflex viser at temaet «skolemiljø» tas opp av kontaktlærer i klassen ved skolestart. Fylkesmannens oppfatning er at informasjonen som gis kan imidlertid bli mer systematisk på elev- og klassenivå. I intervjuene kommer det fram at det ikke blir gitt informasjon til de yngste elevene om aktivitetsplikten og om muligheten for å melde sak til Fylkesmannen. Det kommer videre frem at elevene på de laveste klassetrinnene er «vel unge» for denne informasjonen, og det er mer naturlig at foresatte blir informert.

Fylkesmannens oppfatning er at skolen informerer foresatte, men at ikke alle elever får informasjonen de har krav på. Alle elever, også de minste elevene, og elever uten funksjonelt språk skal også bli informert på en måte som er tilpasset og adekvat.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

3.1.2 Fylkesmannens konklusjon

Trones skole oppfyller ikke kravene i regelverket på dette punktet:

- skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt, og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen

4 Våre reaksjoner

Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder. Vi pålegger Sandnes kommune å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Sandnes kommune må sørge for at Trones skole oppfyller plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4.

Sandnes kommune må i den sammenheng se til at

- rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet
- rektor sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier
- rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest
- rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Sandnes kommune må sørge for at Trones skole oppfyller plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3, 9A-4 og 9A-5.

Sandnes kommune må i denne sammenheng se til at

- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.

- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.
- rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.
- rektor sikrer at skolen undersøker saken straks.

Sandnes kommune må sørge for at Trones skole oppfyller plikten til å evaluere, gjennomføre og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-3 og 9A-4.

Sandnes kommune må i denne sammenhengen se til at

- skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak
- rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker
- rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn

Sandnes kommune må sørge for at Trones skole informerer elevene og foreldrene om rettighetene etter opplæringsloven kapittel 9 A, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Sandnes kommune må i den forbindelse se til at skolen

- skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt, og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen

Sandnes kommune må iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket. Når påleggene er rettet, må kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dette har blitt rettet.

Frist for innsending er 09.04.21.

Fylkesmannen vil ikke avslutte tilsynet før Sandnes kommune gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

5 Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet fram til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til oss. Vi har mulighet til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enige med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Stavanger 17.12.20

Hjalmar Arnø
tilsynsleder

Nils Andreas Høie
rådgiver

Anne Wilson
rådgiver

6 Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Seks aktivitetsplaner
- Aktivitetsplan mal
- Retningslinjer og rutiner for varsling
- Sjekkliste for oppfølging av intern varsling
- Skjema for intern varsling
- Sosiogram – hensikt og rutiner august 18
- Resultater sosiogram h 14
- Sosiogram skjema
- Tid for sosiogram 2020
- Barnesamtale
- Årshjul 2020 – 21
- Foreldremøte høsten 2020 2. trinn
- Plan for godt skolemiljø august 2020
- Rutiner mottak nye elever
- Utviklingssamtale 2. trinn

7 Vedlegg: Rettslige krav - skolens aktivitetsplikt

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Plikten til å varsle rektor

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Plikten til å undersøke alle saker

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å sette inn egnede tiltak

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

Reglene om den skjerpede aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4 og 9 A-5.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å straks varsle rektor og skoleeier

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at

plikten til å varsle inntreter. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å straks sette inn egnede tiltak

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Skolens plikt til å informere elever og foreldre

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. Dere må gi informasjonen på en måte og i et omfang som gjør at elevene og foreldrene kan ivareta sine rettigheter etter loven.